

Nuori Ilmari

Veljeni Ilmari sai aivan ilmeisesti nimensä isämme serkun, Eino Ilmari Kekkonen mukaan. Tuo vanhempi Eino Ilmari kaatui jatkosodassa. Tuohon aikaan oli tapana laittaa lapselle etunimeksi aiemmin kuolleen sukulaisen, esimerkiksi veljen tai sisikon etunimi. Harvinaisempaa lienee kuitenkin, että lapsen etunimi valittiin suvusta kauempaa, tässä tapauksessa isän serkulta. Jatkosodassa kaatuneen Eino Ilmarin veli sai vanhimman lapsensa, pojan, muutama vuosi ennen Ilmari-veljeni syntymää. Tuosta pojasta tuli kuitenkin, kuten vanhat tavat edellyttivät, toisen etunimensä osalta isänsä kaima, joten nimi Eino Ilmari jäi vapaaksi käytettäväksi hieman etäisemmille sukulaisille.

Jatkosodassa kaatunut Eino Ilmari käytti puhuttelunimenään Einoa, kun taas veljeni Eino Ilmarin puhuttelunimeksi vakiintui Ilmari. Haluttiinkohan sittenkin hälventää sodan ikäviä muistoja; nimi Ilmari ei muistuttanutkaan kaatuneesta Einosta, vaikka virallisesti molemmat etunimet olivat samat.

Ilmari oli suuren sisarusparvemme ikäjärjestyksessä seitsemäs lapsi. Yhteensä meitä oli yksitoista sisarusta, seitsemän veljestä ja neljä siskoa. Minun ja Ilmarin välissä on yksi veljemme. Ilmari on minua reilut neljä vuotta vanhempi.

Ilmari lapsena kotipihallamme. Lapsuuden talvet ovat muistoissamme lumisia.

Kotimme, Metsäpirtti Tervon Haapamäen Raitalan kylässä, oli nimensä mukaisesti syrjäinen ja vaatimaton talo. Vanhempamme olivat pienviljelijöitä, kuten myös naapurimme. Kylässämme oli kymmenkunta pientilaa. Kotikyläämme tuli sähköt vasta sen jälkeen, kun sekä Ilmari että minä olimme muuttaneet pois kotoa: Ilmari Helsingin seudulle töihin ja minä lähikuntaan, Suonenjoelle, lukioon.

Tässä kuvassa on lapsuuskotimme Metsäpirtti 1950-luvulla. Kuvassa näkyvä lapsi ei ole kukaan sisaruksistamme vaan vierailulla ollut poika. Vanhin veljemme harrasti valokuvausta ja otti tämän kuvan.

Metsäpirtti on edelleen asuttuna. Rakennusta on kunnostettu ja laajennettukin. Nykyään sitä isännöi veljemme poika. Tämä kuva on vuodelta 2014 ja kuten kuvasta näkyy, Ilmari on säilyttänyt seiväshyppytaitonsa, vaikka rimaa ei tarvitsekaan nostaa niin korkealle kuin nuorena.

Isämme lienee ollut oman aikansa nörtti. Hän hankki kylän ensimmäisen traktorin 1950-luvulla, Valmet kaksikymppisen. Naapurimme hoitivat maataloustyönsä edelleen hevosvoimalla. Isällämme oli terve suhtautuminen niin sanottuihin herroihin. Hän sanoi esim. pankinjohtajista, että he ovat meidän renkejämme ja saavat toimeentulonsa siitä, että köyhät lainaavat pankista rahaa ja maksavat lainoistaan korkoja. Niinpä isää ei arveluttanut, että hän joutui ottamaan traktorihankintaakin varten velkaa.

Maataloustöitten lisäksi traktori oli kulkuväline, jolla kuljettiin koko perhe kylään muutaman kilometrin päähän. Istuimme traktorin peräkärjessä ja talvella reessä. Erityisesti mieleeni on jäänyt tapaninajelut joulun aikaan. Tapaninpäivinä menimme ajelulle kylään Notkolaan, joka oli äitini lapsuuden koti ja jota isännöi yksi äitimme veljistä.

Traktori oli suuri ylpeydenaiheemme, joka kiinnosti myös naapuritalon poikia.

Sukujuuremme

Vaikka olenkin harrastanut sukututkimusta, Kekkosia minun ei ole tarvinnut tutkia, sillä muut ovat tehneet sen puolestamme. Elämäntyönsä valtion arkistossa tehnyt Pentti Voipio julkaisi laajan tutkimuksensa, Kekkoset Suomen asuttajina, v. 1994. Kuulumme ns. Iisveden Kekkosiin, joiden vanhin tunnettu esi-isä on n. 1640 syntynyt Tuomas Kekkonen, jonka jälkeläiset asettuivat asumaan Iisvesi-järven rannoille ja saariin nykyisten Rautalammin, Karttulan, Suonenjoen ja Tervon kuntiin.

Kekkosia on elänyt paljon kotiseudullamme. Useat heistä ovat eläneet maatyöläisinä ja torppareina monen sukupolven ajan samoilla tienoilla. Yhtenä sattumana tähän kuvaan sopii, että Ilmarilla on kesämökki Iisveden rannalla, yhdellä Kekkosten vanhimmista asuinalueista, Tervon Käpysalossa.

Sukunimemme Kekkonen herätti lapsuus- ja nuoruusvuosinamme kiinnostusta eikä se ollut ainakaan pelkästään iloinen asia. Silloinen presidentti Kekkonen, hänkin Iisveden Kekkosia, oli niin vaikutusvaltainen, tunnettu ja kiistelty henkilö, että pelkkä sukunimemme antoi koulukavereille syyn ainakin kiusoitteluun, kenties se voitaisiin koulukiusaamiseksi tulkitä. Etuna sukunimestä Kekkonen oli itsetunnon vahvistuminen, kun yksi sukunimemme kantajista oli kohtalaisen vaatimattomista oloista noussut maan isäksi.

Äitimme puolelta olemme Huttusia. Huttunen on hyvin vanha savolainen sukunimi, joka on esiintynyt jo 1200-luvulla. Meidän vanhin tiedossa oleva esi-isämme oli Juho Huttunen, joka tuli asumaan Vesannon Vesämäkeen 1400-luvun lopulla. Huttunen on nykyisinkin hyvin yleinen sukunimi. Isoisästämme Kalle Huttusesta kerrotaan, että hän oli sangen diplomaattinen mies, joka onnistui pysymään kansalaissodassammekin puolueettomana. Kalle-pappa oli erittäin taitava monen alan käsityöläinen.

Äidinäitimme oli Palviaisia. Nuoruudessaan kovin liikkuvainen Kalle Huttunen oli tavannut Vilhelmiinansa Karjalassa asuessaan. Niinpä emme ole ihan puhtaasti savolaisia, vaan yksi isovanhemmistamme on Karjalasta. Kaikkein eniten meissä on kuitenkin Huttusta, sillä Vilhelmiinan äitikin oli omalta sukunimeltään Huttunen.

Isänäitimme oli Jänttejä. Jäntit tuovat mielenkiintoisen lisän sukujuuriimme, sillä he polveutuvat silloisen Rautalammin suurseurakunnan ensimmäisestä papista, 1500- ja 1600-luvuilla eläneestä Laurentius Jentzestä, joka oli alkuperältään saksalaista syntyperää. Tuolloin Rautalammin seurakunta oli hyvin laaja ja siihen kuului mm. nykyisen Jyväskylän seutu, mutta silti seurakunnan väkiluku oli vain 1500 henkilöä. Nimi Jentze vääntyi Savossa Jäntiksi.

Sotien arvet

Sota ei ollut läsnä lapsuudessamme, vaikka sotavuosista oli kulunut syntymääni mennessä vain reilu vuosikymmen. Isämme ja äitimme eivät juuri puhuneet lapsilleen sotavuosista. Vasta myöhemmin tajusin, miten syvät arvet sodat, myös kansalaissota, kuitenkin olivat kotikylämme ihmisiin jättäneet. Sain tietää, että kansalaissodan aikaan isämme suku oli torppareille ominaiseen tapaan kannattanut punaisia. Siitä huolimatta yksi isämme setä pakotettiin kutsuntojen kautta sotimaan valkoisten puolelle. Muut veljekset tukivat punaisia, vaikka eivät rintamalle lähteneetkään.

Isämme oli kuusivuotias kansalaissodan aikaan. Hänen vanhempansa laittoivat isäni sodan ajaksi asumaan isoisänsä torppaan. Suojeluskuntalaiset jättivät tuon torpan rauhaan, koska sieltä oli nuori mies sotimassa valkoisten puolella. Joskus lapsina ihmettelimme, miten jyrkästi isä joskus otti kantaa äärioikeistoa vastaan, mutta myöhemmin ymmärsin, että tämä lapsuusajan ”pakolaisuus” varmaan vaikutti asiaan.

Kylällämme asui lähisukulaistemme lisäksi muitakin Kekkosia, joista meille kerrottiin, että he eivät ole meille ollenkaan sukua. Osasin tuota tietoa epäillä jo lapsena. Myöhemmin otin selvää asiasta ja totesin että isämme sukupolvi näitä erisukuisiksi luultuja Kekkosia oli keskenään neljänsiä serkkuja. Se tarkoittaa sitä, että kansalaissodan aikaan talojen ja torppien vanhat Kekkos-isännät ovat olleet toisia serkkuja eli pikkuserkkuja, jotka varmaankin tiesivät sukulaisuudestaan. Kekkoset ajautuivat kansalaissodassa eri puolille, mikä johti siihen, että keskinäinen sukulaisuuskin kiistettiin.

Ilmari-veljeni sai etunimensä jatkosodan sankarivainajan mukaan, mikä sinänsä n hyvin surullinen nimenantoperuste. Sodassa olleista kotikylämme miehistä jotkut kärsivät lopun ikäänsä sotavammoista. Isämme haavoittui sodassa kahdesti, päähän ja jalkaan eikä jalka koskaan täydellisesti parantunut. Jotkut sodan käyneistä kärsivät enemmän henkisistä kuin fyysisistä vammoista.

Isämme joutui lähtemään talvisotaan, kun hänen ensimmäinen lapsensa oli vajaan vuoden ikäinen. Tuohon tilanteeseen verrattuna omat vaikeutemme tuntuvat varsin vähäisiltä. Vanhempamme koettivat välttää

sodan muistojen välittymistä lastensa elämään ja siinä he hyvin onnistuivat, koska vasta aikuisina olemme ryhtyneet pohtimaan sotien vaikutusta vanhempiimme ja heidän aikalaisiinsa.

Ilmarin koulunkäynti

Ilmari kävi kansakoulun Haapamäellä. Koulumatkaa metsäpolkuja pitkin oli vajaa neljä kilometriä, joka kuljettiin jalan ja talvella hiihtämällä. Koulumatka ei tuntunut mitenkään pitkältä ja liikunta oli muutenkin sen ajan lapsille luonnollista. Koulumatkojen lisäksi varsinkin hiihtämistä ja mäenlaskua harrastettiin paljon ihan huvin vuoksi.

Kansakoulun jälkeen Ilmari kävi kansalaiskoulun Tervon kirkonkylässä, jonne on matkaa 13 kilometriä ja sinne oli koulukuljetus. Muita opiskelumahdollisuuksia kotipitäjässämme tuolloin ei vähävaraisten perheitten lapsille ollutkaan. Oppikoulun käyminen olisi edellyttänyt muuttoa toiselle paikkakunnalle 11-vuotiaana eikä sellaisten olosuhteitten järjestäminen lapselle ollut vanhemmillemme taloudellisesti mahdollista.

Kotikuntaamme perustettiin kunnallinen, maksuton keskikoulu, Ilmarin kannalta muutaman vuoden liian myöhään. Minulla, reilu neljä vuotta Ilmaria nuorempana, oli sen myötä mahdollisuus päästä keskikouluun ja edelleen muihin opintoihin. Jääminen ilman mahdollisuutta peruskoulussa opiskeluun on saanut Ilmarin erityisen suuresti arvostamaan peruskoulua ja hänen mielestään korkealaatuisen peruskouluopetuksen säilyttäminen ja vahvistaminen on koulutuspolitiikassamme ylivoimaisesti tärkein asia.

Harrastuksia

Liikunta ja urheilu olivat lapsuuden ja nuoruuden harrastuksistamme tärkeimmät. Juoksu ja hiihto olivat tavallisia lajeja ja niistä järjestettiin naapurien lasten kanssa kilpailujakin. Talvella harrastettiin myös mäenlaskua ja jopa mäkihyppyä ihan tavallisilla suksilla luonnonmäissä, jollaisia kotimme lähetyviltä hyvin löytyi.

Erilaiset pallopelit olivat meille mieluisia. Pelasimme jalkapalloa, pesäpalloa muistuttavaa neljää maalia, lentopalloa, sulkapalloa ja mm. polttopalloa, jossa heittämällä koetettiin polttaa ringistä joku seuraavaksi heittäjäksi. Polttopallosta oli sellainenkin versio, jossa pallon osumilta puolustauduttiin omatekoisilla puumailoilla.

Yleisurheilun hypyt ja heitot olivat myös suosikkejamme. Harrastimme korkeushyppyä ja seiväshyppyäkin itse tekemillämme puuseipäillä. Pituushyppy ja kolmiloikka vauhdin kanssa ja ilman vauhtia kuuluivat myös lajeihimme. Keihäänheittoa muistuttavaa kepinheittoa harrastimme, kun sopiva keppi sattui risusavotalla löytymään. Kuulantyöntöön käytimme sopivankokoista kivenmurikkaa.

Kesäisin, koulujen loma-aikana, kouluikäiset lapset osallistuivat pelto- ja karjanhoitotöihin.

Lapsuuskodistamme on matkaa järven rantaan vajaa kilometri. Kesäisin uinti oli mieluista puuhaa varsinkin vilvoitteluna heinäpellolla hikoilemisen lomassa. Kävimme järvellä usein myös ongella, mikä sekin oli paitsi harrastus, myös elinkeino, joka toi ruokaa pöytään.

Tässä kuvassa Ilmari on melkein aikuinen. Lypsäminen sujuu hyvin.

Talvi-iltoina, kun ulkona oli kylmää ja pimeää, pelasimme lautapelejä. Sakkipelistä tuli hyvin suosittu ja senkin nappuloineen osasimme tehdä itse. Koronapeli oli sekin omatekemä. Oli meillä ihan ostettujakin lautapelejä, lähinnä noppapelejä.

Politikointia jo nuorena

Muistan Ilmarin kiinnostuneen kovasti politiikasta vuoden 1968 presidentinvaalien edellä. Ilmari innostui Veikko Vennamon presidentinvaalikampanjasta. Minä, joka ihailin Ilmaria isoveljenäni, innostuin tietysti mukana. Äänioikeuttahan ei vielä ollut edes Ilmarilla, mutta seurasimme tiiviisti vaalitaistelua sanomalehdistä ja radiosta. Televisiota meillä ei ollut, kun ei ollut sähköjäkään. Kyselimme vanhemmiltamme, ketä he aikovat äänestää ja olimme kovin pahoillamme, kun he sanoivat äänestävänsä Kekkonen. Noissa vaaleissa Vennamo sai 33 valitsijamiestä (kaikkiaan valittiin kolmesataa valitsijamiestä), mikä oli yllättävänkin hyvä tulos, sillä Vennamon puolueella, Suomen maaseudun puolueella (SMP) oli silloin vain yksi kansanedustaja, Veikko Vennamo itse.

Vuoden 1970 eduskuntavaalit olivat Ilmarin nuorisopolitikoinnin huipputapahtuma. Vaali-innustus oli vain kasvanut kahden vuoden takaisista presidentinvaaleista. Kun vaalihuoneistot sulkeutuivat toisen vaalipäivän iltana, lähdimme Ilmarin kanssa traktorilla liikkeelle ja keräsimme talteen maitolaitureihin ja

puhelinpylväisiin kiinnitettyjä SMP:n ehdokkaitten vaalimainoksia. Paikallisen, suonenjokelaisen SMP:n ehdokkaan mainoksia onnistuimme saamaan talteen useita. Kiinnitimme huoneemme seinät täyteen SMP:n ja sen ehdokkaitten vaalijulisteita.

Vaalipäivän iltana seurasi sitten tuloslaskenta, jota kuuntelimme radiosta suurella jännityksellä. Yleisradion tuloseennuste meni aluksi täysin pieleen, koska ennuste ei pystynyt huomioimaan yli tuhannen prosentin vaalivoittoa. SMP:n kansanedustajien määrä nousi kerralla yhdestä kahdeksantoista. Tästä innostuneena Ilmari kutoi SMP-maton, jossa oli kahdeksantoista eriväristä n. viiden senttimetrin levyistä raitaa. Koska tuloksena syntynyt suunnilleen metrin mittainen matto oli kovin lyhyt, Ilmari kutoi kahdeksantoista leveään raidan jatkoksi toisen mokoman verran mattoa, jossa oli tavallisen räsymaton tapaan kapeita raitoja. Matto oli aika erikoisen näköinen, mutta kyllä se oli meillä ihan oikeasti käytössä useita vuosia, muistaakseni eteisen lattialla.

Ilmari ei jäänyt loppuiäkseen smp-läiseksi, vaan palasi niinsanotusti kotiin, Keskustaan. SMP:n ohjelmassa köyhän asia oli tärkeä. Se on ollut tärkeä myös Ilmarille, mutta niinhän se oli keskeisenä myös Keskustan oppi-isän, Santeri Alkion, poliittisessa ajattelussa. Ilmari ei kuitenkaan juurikaan osallistunut nuoruusvuosiensa jälkeen poliittiseen toimintaan ennen vuoden 2012 kunnallisvaaleja. Kun olimme molemmat muuttaneet pois lapsuuskodistamme ja tapasimme silloin tällöin, tavallisin puheenaiheemme oli kuitenkin vuodesta toiseen politiikka. Oli meillä jonkinlaista työnjakoakin. Ilmari keskittyi enemmän sisäpolitiikkaan ja minä ulkopoliitiikkaan.